

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 11 november 2005

Mål nr

B 1598-04

KLAGANDE

RP

Ombud och offentlig försvarare: Förbundsjurist HA

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Misshandel

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 9 mars 2004 i mål B 1821-03

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens domslut såvitt avser frågorna om skuld och påföljd dömer Högsta domstolen RP enligt 4 kap. 7 § brottsbalken för ofredande och enligt 3 kap. 8 § brottsbalken för vållande till kroppsskada till sextio (60) dagsböter å femtio (50) kr.

För försvaret av RP i Högsta domstolen tillerkänns HA ersättning av allmänna medel med tiotusenfemhundrafyrtiotvå (10.542) kr, varav 10.080 kr för arbete och 462 kr för tidsspillan. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 2.108 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

RP har yrkat att tingsrättens dom skall fastställas såvitt avser frågorna om skuld och påföljd.

Riksåklagaren har bestritt ändring av hovrättens dom.

DOMSKÄL

Av utredningen i målet framgår att RP, såsom åklagaren påstått, uppsåtligen tilldelat JK en kraftig knuff med bägge händerna. Härigenom har RP handgripligen antastat JK på ett sätt som i sig är att bedöma som ofredande.

Utredningen visar vidare, som åklagaren också påstått, att JK på grund av knuffen fallit omkull och därvid brutit vänster underarm samt känt smärta. Åklagaren har förklarat att han inte gör gällande att JK åsamkats någon annan smärta än den som orsakats av armbrottet. Frakturen, som enligt ett i målet åberopat rättsintyg var att betrakta som lindrig och sannolikt inte skulle ge några framtida men, behandlades med gipsskena under två till tre veckors tid. JK har uppgivit att han kände konstant smärta i tre till fyra

veckors tid samt att han upp till ett år efter händelsen kände smärta när han använde armen eller stötte till den.

Enligt 3 kap. 8 § brottsbalken skall den som av oaktsamhet orsakar annan person sådan kroppsskada som inte är ringa dömas för vållande till kroppsskada. Den skada som JK drabbats av till följd av fallet kan inte betecknas som ringa i den mening som avses i paragrafen. Det får också anses stå klart att om en person knuffar någon annan på en asfalterad gångbana på det sätt som RP gjort, så innefattar det ett otillåtet risktagande i förhållande till skador av det slag som JK drabbats av. Då det i målet inte framkommit eller ens påståtts att det skulle föreligga några särskilda omständigheter som gör att skadan trots detta inte skulle anses ha orsakats av oaktsamhet, finns det i och för sig förutsättningar för att döma RP även för vållande till kroppsskada.

Åklagaren har emellertid gjort gällande att RP i stället för att dömas för ofredande och vållande till kroppsskada skall dömas för misshandel. En förutsättning för detta är att RPs uppsåt omfattat inte endast knuffen utan också den skada som JK fått till följd av knuffen.

Åklagaren har därvid inte gjort gällande att RP skulle ha handlat i avsikt att tillfoga JK ett armbrott eller någon annan sådan skada. Han har inte heller påstått att det skulle vara en praktiskt taget oundviklig följd av knuffen att JK skulle skadas på något sådant sätt och att RP skulle ha insett detta. Vad åklagaren gjort gällande är i stället att RP handlat med s.k. likgiltighetsuppsåt (jfr NJA 2004 s. 176) bestående i att han insåg risken för att JK skulle skadas på det sätt som han gjorde när han utdelade knuffen samt att

han då också var likgiltig inför det förhållandet att knuffen skulle medföra en sådan effekt.

Som åklagaren anfört är en första förutsättning för att likgiltighetsuppsåt skall kunna anses föreligga i förhållande till en viss effekt att gärningsmannen vid gärningstillfället insett, eller med andra ord varit medveten om, att det förelåg en risk för att gärningen skulle medföra en sådan effekt. Det är inte tillräckligt att en gärning innefattat ett otillåtet risktagande, utan det måste ha varit fråga om ett medvetet risktagande i förhållande till effekten. Att gärningsmannen bort inse att det förelåg en risk för effekten eller att han vid eftertanke måste ha insett risken är alltså inte tillräckligt för att uppsåt skall kunna anses föreligga. Det saknar härvid betydelse att ett handlande utan eftertanke kan uppfattas som en långtgående likgiltighet inför de effekter som handlandet kan medföra. I detta hänseende skiljer sig inte likgiltighetsuppsåtet från vad som ansågs gälla för s.k. hypotetiskt eventuellt uppsåt (jfr NJA 2001 s. 115). Först om det står klart att det varit fråga om ett medvetet risktagande uppstår frågan om gärningsmannen därutöver också varit likgiltig i förhållande till ett förverkligande av effekten. Det kan noteras att de riktlinjer för bevisbedömningen som anges i NJA 2004 s. 176 avser den senare av dessa frågor.

RP har gjort gällande att han när han utdelade knuffen inte tänkte på risken att denna skulle kunna medföra en sådan skada som JK fick. Vad som framkommit i utredningen ger inte anledning att ifrågasätta detta. Några särskilda omständigheter som gör att RP måste anses ha handlat med insikt om risken, även om han inte särskilt tänkt på denna, har inte heller framkommit. Det förtjänar i detta sammanhang framhållas att det varken

med hänsyn till JKs ålder eller några andra omständigheter som RP kunnat iaktta funnits anledning att antaga att JK kunde vara särskilt lättskadad.

Åklagaren har alltså inte visat att det från RPs sida varit fråga om något medvetet risktagande i förhållande till JKs skada. Någon annan grund än denna skada och den smärta som skadan förorsakat har inte åberopats till stöd för misshandelsåtalet. Åtalet för misshandel kan med hänsyn härtill inte vinna bifall.

Detta innebär att RP skall dömas för ofredande och vållande till kroppsskada. Påföljden bör bestämmas till böter.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Lennander, Victor (referent),
Håstad, Nyström och Virdesten
Föredragande revisionssekreterare: Dieden